

ZAŁĄCZNIK 1. PROPOZYCJE FORM WSPARCIA DLA POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW PROJEKTÓW

1. WSPIERANIE DZIAŁAŃ W ZAKRESIE DOSTOSOWANIA DO ZMIANY KLIMATU, ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ODPORNOŚCI NA KLĘSKI ŻYWIOŁOWE

1.1. ADAPTACJA TERENÓW ZURBANIZOWANYCH DO ZMIAN KLIMATU

TYPY PROJEKTÓW	Projekty mogą dotyczyć m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • budowy, rozbudowy lub remontu sieci kanalizacji deszczowej oraz infrastruktury towarzyszącej, która przyczynia się do odprowadzania, zatrzymania, retencjonowania, wykorzystania wód opadowych i/lub oczyszczania (w razie potrzeby) wód opadowych • budowy, rozbudowy lub remontu zbiorników wód opadowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą; • likwidacji zasklepienia lub uszczelnienia gruntu poprzez stosowanie wzmocnień przepuszczalnych dla wody
TYP BENEFICJENTA	JST
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Beneficjentem projektów będą JST, które mają bardzo ograniczone możliwości zaciągania dodatkowych zobowiązań. Projekty nie generują dochodów, a tym samym nie dają możliwości spłaty zaciągniętych zobowiązań z tytułu generowanych dochodów lub oszczędności. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty odpowiadające swoim zakresem *Adaptacji terenów zurbanizowanych do zmian klimatu*, realizowane były w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020. W działaniu 2.1 POIiŚ realizowano projekty skierowane na wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu oraz zwiększeniem możliwości zapobiegania zagrożeniom naturalnym, na które Polska jest szczególnie narażona, tj. powodzi i suszy oraz reagowania na nie. Na tego typu działania można było otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji 85%**. Łącznie w dzianiu 2.1 podpisano 50 umów, na kwotę dofinansowania 3012 mln zł.

Ze środków krajowych wnioskodawcy mogą składać wnioski w działaniu *Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie skutków zagrożeń środowiska* (program priorytetowy NFOŚiGW). Program zakłada wsparcie w postaci niskooprocentowanej pożyczki z 10% umorzeniem.

Zgodnie z informacją uzyskaną podczas wywiadu Program funkcjonuje od lutego 2019 i ma trwać do 2021 roku. W ramach trwającego naboru złożono zaledwie 6 wniosków, z czego 5 wniosków dotyczy działań związanych z wodociągowaniem, natomiast tylko jeden wniosek związany jest z gospodarką wodami opadowymi w mieście. Tak małe zainteresowanie wynika z niskiego umorzenia. Do 2018 roku umorzenie pożyczki w ramach Programu *Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków* wynosiło 30%.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*¹,
- *Siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*²,
- **dyrektywy 2000/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. *Ramowa Dyrektywa Wodna* (tzw. RDW)
- **dyrektywy 2007/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. *Dyrektywa Powodziowa*);

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;*
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*³.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Zgodnie z analizą przeprowadzoną w rozdziale 1.5 Analizy, Beneficjentem projektów są JST, które posiadają ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów, jednak gromadzenie i wykorzystanie wody deszczowej przynosić może wiele korzyści dla zrównoważonego rozwoju miast oraz oszczędności wynikających z możliwości wykorzystania wód opadowych. Woda deszczowa może być wykorzystywana do podlewania trawników, co w konsekwencji prowadzi do oszczędności.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- absorpcja CO₂ z powietrza;
- ochrona i zachowanie bioróżnorodności (w tym zwiększenie ilości terenów zielonych na obszarach miejskich);
- poprawa jakości powietrza;
- ograniczenie odpływu wód opadowych – bardziej efektywne korzystanie z zasobów wodnych;

---

¹ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

² Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

³ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

- poprawa jakości życia mieszkańców (w tym: zmniejszenie utrudnień w funkcjonowaniu infrastruktury miejskiej podczas i bezpośrednio po opadach; tworzenie dodatkowej przestrzeni do odpoczynku i rekreacji; niwelacja niedogodności związanych z tzw. miejskimi wyspami ciepła);

1.2. OPRACOWANIE PLANÓW ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU DLA MIAST O LICZBIE MIESZKAŃCÓW MNIJSZEJ NIŻ 100 000 O WSKAŹNIKU GĘSTOŚCI ZALUDNIENIA MINIMUM 1000-1200 MIESZKAŃCÓW NA KM²

TYPY PROJEKTÓW	Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu dla miast o liczbie mieszkańców mniejszej niż 100 000 o wskaźniku gęstości zaludnienia minimum 1000-1200 mieszkańców na km ²
TYP BENEFICJENTA	JST
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Beneficjentem projektów są JST, które mają bardzo ograniczone możliwości zaciągania dodatkowych zobowiązań. Projekty nie generują przychodów, a tym samym nie dają możliwości spłaty zaciągniętych zobowiązań z tytułu generowanych przychodów lub oszczędności. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty odpowiadające zakresem *Opracowaniu planów adaptacji do zmian klimatu dla miast o liczbie mieszkańców mniejszej niż 100 000 o wskaźniku gęstości zaludnienia minimum 1000-1200 mieszkańców na km²*, nie były realizowane w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020. W perspektywie 2014-2020 dofinansowano plany w miastach o liczbie większej niż 100 tys. Na tego typu działania można było otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji 85%**.

Natomiast ze środków krajowych wnioskodawcy mogą składać wnioski w działaniu ***Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie skutków zagrożeń środowiska*** (program priorytetowy NFOŚiGW). Program zakłada wsparcie w postaci niskooprocentowanej pożyczki z 10% umorzeniem. Zgodnie z informacją przekazaną w NFOŚiGW nie ubiegano się o wsparcie na tego typu projekt z funduszy krajowych.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)⁴,*
- *siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)⁵,*

⁴ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

⁵ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

- **dyrektywy 2000/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. *Ramowa Dyrektywa Wodna* (tzw. RDW)
- **dyrektywy 2007/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. *Dyrektywa Powodziowa*);

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne*;
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*⁶.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Zgodnie z analizą przeprowadzoną w rozdziale 1.5 Analizy, Beneficjentem projektów są JST, które posiadają ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- absorpcja CO₂ z powietrza;
- ochrona i zachowanie bioróżnorodności (w tym zwiększenie ilości terenów zielonych na obszarach miejskich);
- poprawa jakości powietrza;

1.3. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU MIAST O LICZBIE MIESZKAŃCÓW WIĘKSZEJ NIŻ 100 000 - REALIZACJA PLANÓW ADAPTACJI OPRACOWANYCH W RAMACH PROJEKTU SFINANSOWANEGO Z POIiŚ 2014-2020

TYPY PROJEKTÓW	Adaptacja do zmian klimatu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 000 - realizacja planów adaptacji opracowanych w ramach projektu sfinansowanego z POIiŚ 2014-2020
TYP BENEFICJENTA	JST
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Beneficjentem projektów będą JST, które mają bardzo ograniczone możliwości zaciągania dodatkowych zobowiązań. Projekty nie generują przychodów, a tym samym nie dają możliwości spłaty zaciągniętych zobowiązań z tytułu generowanych dochodów lub oszczędności. Zespół nie rekomenduje

⁶ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *Adaptacji do zmian klimatu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 000 - realizacja planów adaptacji opracowanych w ramach projektu sfinansowanego z POIiŚ 2014-2020*, będą efektem i konsekwencją opracowanych dotychczas planów adaptacji do zmian klimatu w miastach powyżej 100 tys. Miasta powyżej 100 tys. zaczynają poszukiwania źródeł finansowania inwestycji wskazanych w ww. planach.

Ze środków krajowych wnioskodawcy mogą składać wnioski w działaniu **Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie skutków zagrożeń środowiska** (program priorytetowy NFOŚiGW). Program zakłada wsparcie w postaci niskooprocentowanej pożyczki z 10% umorzeniem. Jednak pomimo dużo zapotrzebowania Miasta nie składają zbyt wielu wniosków o dofinansowanie do NFOŚiGW.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH**Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:**

- *strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*⁷,
- *siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*⁸,
- *dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (tzw. RDW)*
- *dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa);*

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;*
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*⁹.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

⁷ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

⁸ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

⁹ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

Zgodnie z analizą przeprowadzoną w rozdziale 1.5 Analizy, Beneficjentem projektów są JST, które posiadają ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów, jednak zapisane w planach inwestycje związane np. z gromadzeniem i wykorzystaniem wody deszczowej czy też zielonymi inwestycjami (np. zielone łąki, zielone dachy itp.) przyniosą wiele korzyści dla zrównoważonego rozwoju miast, w tym korzyści wynikające z oszczędności energii czy też wody. Oszczędności te nie są na tyle istotne by móc sfinansować z nich projekt.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- absorpcja CO₂ z powietrza;
- ochrona i zachowanie bioróżnorodności (w tym zwiększenie ilości terenów zielonych na obszarach miejskich);
- poprawa jakości powietrza;
- ograniczenie odpływu wód opadowych – bardziej efektywne korzystanie z zasobów wodnych;
- poprawa jakości życia mieszkańców (w tym: zmniejszenie utrudnień w funkcjonowaniu infrastruktury miejskiej podczas i bezpośrednio po opadach; tworzenie dodatkowej przestrzeni do odpoczynku i rekreacji; niwelacja niedogodności związanych z tzw. miejskimi wyspami ciepła).

1.4. ROZWÓJ ZIELONEJ INFRASTRUKTURY

TYPY PROJEKTÓW	Projekty mogą obejmować: zielone tarasy lub ściany w biurowcach, galerii handlowych (zielone tarasy czy miejsca odpoczynku w galeriach, zielone dziedzińce, podwórka osiedlowe, dachy i tarasy na osiedlach
TYP BENEFICJENTA	administracja publiczna, przedsiębiorcy w tym deweloperzy
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Beneficjentem projektów będzie administracja publiczna, która ma bardzo ograniczone możliwości zaciągania dodatkowych zobowiązań oraz przedsiębiorcy, którzy mają duży potencjał realizacji projektów, jednak ze względu na niekomercyjny charakter przedsięwzięcia, które z uzyskanych oszczędności nie pozwoli na sfinansowanie potencjalnych zobowiązań wynikających z inwestycji, Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty z zakresu *rozwoju zielonej infrastruktury*, nie były realizowane w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020 i są efektem m.in. opracowanych planów adaptacji do zmian klimatu. Podobne projekty na szeroką skalę są realizowane m.in. w Niemczech, gdzie Ministerstwo

Środowiska i Energii zapewnia wsparcie finansowe potrzebne do stworzenia dachów zielonych, w sumie jest to 3 mln EUR do roku 2019. Strategia stymulowania budowy dachów zielonych w Niemczech zakłada, że do 31 grudnia 2019 roku inwestor budujący dach zielony lub właściciel budynku może dostać dotację. **Miasto finansuje do 60% kosztów budowy dachu zielonego. Ponieważ dachy zielone retencjonują w znacznym stopniu wody opadowe, właściciel budynku, na którym znajduje się dach zielony może zaoszczędzić 50% opłat za wody opadowe.** Warunkiem otrzymania dotacji jest to, aby dach zielony miał powierzchnię minimum 20 m² na wysokości powyżej poziomu ziemi i nie może przekraczać 30% nachylenia.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*¹⁰,
- *siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*¹¹,
- *dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (tzw. RDW)*
- *dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa);*

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;*
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*¹².

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów będzie administracja publiczna oraz przedsiębiorcy. W przypadku przedsiębiorców istnieje potencjał zaciągania oraz spłaty zobowiązań.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów, jednak może generować oszczędności w postaci opłat za wody opadowe oraz oszczędność energii w budynkach. Generowane oszczędności mają jednak charakter dodatkowy i nie pozwolą przedsiębiorcy na sfinansowanie inwestycji z oszczędności.

---

¹⁰ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

¹¹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

¹² Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- absorpcja CO₂ z powietrza;
- ochrona i zachowanie bioróżnorodności (w tym zwiększenie ilości terenów zielonych na obszarach miejskich);
- poprawa jakości powietrza;
- ograniczenie odpływu wód opadowych – bardziej efektywne korzystanie z zasobów wodnych;
- poprawa jakości życia mieszkańców (w tym: zmniejszenie utrudnień w funkcjonowaniu infrastruktury miejskiej podczas i bezpośrednio po opadach; tworzenie dodatkowej przestrzeni do odpoczynku i rekreacji; niwelacja niedogodności związanych z tzw. miejskimi wyspami ciepła);

1.5. BUDOWA, PRZEBUDOWA LUB REMONT URZĄDZEŃ WODNYCH I INFRASTRUKTURY TOWARZYSZĄCEJ, SŁUŻĄCYCH ZMNIEJSZENIU SKUTKÓW POWODZI LUB SUSZY

TYPY PROJEKTÓW	Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej, służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy
TYP BENEFICJENTA	PGW Wody Polskie
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Jedynym Beneficjentem projektów będzie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Projekty nie generują dochodów, a ich realizacja jest kluczowa z punktu widzenia zarówno bezpieczeństwa przeciwpowodziowego jak i zmniejszenia skutków suszy. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *Budowy, przebudowy lub remontu urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej, służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy*, realizowane były w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020. Na tego typu projekty PGW WP mogły otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji do 100% kosztów kwalifikowanych**.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*¹³,
- *siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*¹⁴,

¹³ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

- **dyrektywy 2000/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. *Ramowa Dyrektywa Wodna* (tzw. RDW)
- **dyrektywy 2007/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. *Dyrektywa Powodziowa*);

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne*;
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*¹⁵.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które realizuje strategiczne dla kraju projekty związane z budową, przebudową i remontem urządzeń wodnych wynikające z zapisów prawodawstwa unijnego w szczególności Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) i tzw. Dyrektywy Powodziowej.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- bardziej efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi;
- zapobieganie szkodom w ekosystemach powstających w wyniku wystąpienia powodzi lub niekontrolowanego przedostania się do środowiska zanieczyszczeń w związku z wystąpieniem powodzi;
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców;
- zmniejszenie strat materialnych (np. odtworzenie zniszczonej lub uszkodzonej infrastruktury, spalone tereny leśne);

1.6. ZAOPATRZENIE W WODĘ PITNĄ (INFRASTRUKTURA DO CELÓW UJĘCIA, UZDATNIANIA, MAGAZYNOWANIA I DYSTRYBUCJI)

TYPY PROJEKTÓW	Zaopatrzenie w wodę pitną (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji)
TYP BENEFICJENTA	JST i ich związki, działające w ich imieniu jednostki organizacyjne; Podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków

¹⁴ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

¹⁵ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

	własnych jednostek samorządu terytorialnego;
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Istnieje pewien potencjał wsparcia z wykorzystaniem instrumentów finansowych – projekt generuje dochód, jednak projekty nie charakteryzują się dodatnią wartością bieżącą netto, realizują istotne cele środowiskowe, przyczyniają się do wypełniania zobowiązań akcesyjnych, a beneficjentem są JST oraz ich związki. Dodatkowo dotychczasowe doświadczenia NFOŚiGW w zakresie udzielania wsparcia w postaci pożyczek z umorzeniem pokazuje na niewielkie zainteresowanie instrumentami zwrotnymi. W związku z powyższym uważamy, iż możliwość oferowania instrumentów finansowych oraz skłonność do korzystania przez potencjalnych beneficjentów z instrumentów finansowych jest ograniczona – Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

W obecnej perspektywie projekty dotyczące *Zaopatrzenia w wodę pitną* były elementem dodatkowym/uzupełniającym projektów z zakresu gospodarki ściekowej. Elementy projektów z zakresu zaopatrzenia w wodę pitną cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem, w 167 na 357 projektów, dofinansowano budowę sieci wodociągowej. Na realizację projektów beneficjenci mogli otrzymać **85% dotację**.

Projekty z zakresu gospodarki wodnej finansowane są również w ramach środków krajowych oferowanych przez NFOŚiGW. W obecnej perspektywie 2015-2020 NFOŚiGW wdraża ze środków krajowych Program *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach*. Celem Programu jest poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez oczyszczanie ścieków, zgodnie z wymogami dyrektywy Rady 91/271/ EWG. Projekty finansowane są w postaci pożyczki z umorzeniem.

TABELA 1. ILOŚĆ UDZIELONYCH POŻYCZEK ZE ŚRODKÓW KRAJOWYCH Z NFOŚiGW

Dziedzina	Rok zawarcia umowy	Liczba podpisanych umów	Kwota umowy	Koszt całkowity realizacji zadania
Ochrona wód	2008	1	3 140 000	4 958 474
	2009	1	6 525 686	10 637 010
	2011	5	2 261 989	5 541 959
	2012	29	24 512 843	56 729 911
	2013	43	37 514 504	97 319 621
	2014	38	29 321 098	60 754 642
	2015	7	58 021 071	72 698 061
	2016	2	4 483 536	4 697 674
	2017	4	62 950 000	104 785 523
	2018	5	61 985 876	105 823 233
	Razem	135	290 716 605	523 946 108

Źródło: dane otrzymane z NFOŚiGW

Od 2016 roku NFOŚiGW zmniejszył wysokość umorzenia z 30% do 10%, co **spowodowało znaczny spadek zainteresowania udzielanymi pożyczkami**. W latach 2016-2018 łącznie na

projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej udzielono zaledwie 11 pożyczek na kwotę 129,4 mln zł.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są JST lub najczęściej samorządowe jednostki/zakłady budżetowe. Mogłoby się wydawać, że część gmin miejskich o lepszej bazie podatkowej, wynikającej z dużej liczby podmiotów gospodarczych działających na ich terenie, posiada zdolność do zaciągania zobowiązań, chodzi tu w szczególności o **duże miasta na prawach powiatu. Niemniej opisywana grupa JST jest stosunkowo nieliczna. Jednocześnie posiada dostęp do rynku kapitałowego poprzez możliwość emisji obligacji komunalnych.** Te ostatnie stanowią coraz ważniejszy mechanizm finansowania inwestycji dużych JST. Samorzady uzyskują w ten sposób dostęp do atrakcyjnego finansowania długoterminowego¹⁶. W ostatnich 20 latach rozwinął się również rynek instytucji wspomagających emisję obligacji, głównie dużych banków komercyjnych. Od 2009 r. funkcjonuje również platforma dla wtórnego obrotu obligacjami, którą jest rynek Catalyst¹⁷. W związku z powyższym, **trudno byłoby – za pomocą instrumentów finansowych ze środków unijnych – zaoferować dużym samorządom takie wsparcie, które byłoby atrakcyjniejsze niż pozyskane na rynku prywatnym.** Jednocześnie obciążenia administracyjne po stronie JST są znacznie większe w trakcie ubiegania się o wsparcie zwrotne w ramach funduszy europejskich niż w przypadku emisji obligacji. Wówczas w dużym stopniu przejmuje je na siebie profesjonalny organizator taki jak bank.

W tym miejscu należy wskazać na jedno ograniczenie - przedsiębiorstwa komunalne, które są własnością lub współwłasnością JST, dzielą z reguły swój standing (pozycję finansową) z sytuacją właściciela. Jednocześnie, tego rodzaju przedsiębiorstwa działają najczęściej w obszarach podlegających reżimowi regulacyjnemu. Oznacza to, że nie zawsze mają wpływ na cenę oferowanych produktów i usług i nie mogą optymalizować skali prowadzonej działalności zgodnie z zasadami gospodarki rynkowej¹⁸. Może się to przełożyć na to, że ich projekty inwestycyjne nie będą generowały wystarczających przychodów, by zwrócić poniesione nakłady i uzyskać rentowność z prowadzonej działalności gospodarczej. **Wówczas wykorzystanie mechanizmu wsparcia za pomocą instrumentów finansowych również może nie być możliwe.**

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty dotyczące zaopatrzenia w wodę pitną należą do projektów generujących dochód, jednak nie są to projekty realizowane dla zysku, a wynikają z konieczności realizacji zadań własnych gminy. Koszty poniesionych nakładów poszczególne JST uwzględniają w kalkulacji

---

¹⁶ Z punktu widzenia okresu finansowania oraz oprocentowania zobowiązania dłużnego.

¹⁷ K. Brzozowska Rynek obligacji komunalnych w Polsce w finansowaniu inwestycji jednostek samorządu terytorialnego, NIST, „Ekspertyzy i Opracowania”, 2018, nr 41.

¹⁸ Warto zwrócić uwagę na to, że model biznesowy przedsiębiorstw wodociągowych koncentruje się na zwiększaniu satysfakcji klienta, na którą wpływ ma przede wszystkim niska cena wody i koszty odprowadzania ścieków (zob. T. Falencikowski, P. Chudziński, Model biznesu przedsiębiorstwa wodociągowego, „Przedsiębiorstwo we współczesnej gospodarce – Teoria i praktyka”, 2018, nr 2, s. 17-32). Funkcjonują zatem jako przedsiębiorstwa użyteczności publicznej (public utility) a nie jako nastawione na zysk spółki handlowe.

dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę, co zaś w przypadku wyższych kosztów pozyskania kapitału, stwarza ryzyko obciążenia wyższymi kosztami, ostatecznych odbiorców, jakimi są mieszkańcy.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- bardziej efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi (ograniczenie strat na etapie dystrybucji);
- poprawa jakości życia oraz zdrowia mieszkańców;
- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej;

1.7. SYSTEMY MAŁEJ RETENCJI

TYPY PROJEKTÓW	Systemy małej retencji
TYP BENEFICJENTA	jednostki organizacyjne Lasów Państwowych
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Sytuacja finansowa Lasów Państwowych jest bardzo dobra i potencjalnie pozwalałaby na realizację przedsięwzięć z wykorzystaniem instrumentów finansowych, jednak w sytuacji braku wsparcia w formie dotacji, zadania pośrednio związane z gospodarką leśną, takie jak mała retencja, czy ochrona przyrody, będą realizowane przede wszystkim z wykorzystaniem środków własnych Lasów Państwowych, jednak w dużo mniejszej skali. Z tego względu, należy wskazać na brak możliwości uruchomienia instrumentu finansowego na rzecz tej państwowej jednostki organizacyjnej.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *małej retencji*, realizowane były w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020 typ 7. Lasy Państwowe zrealizowały 3 projekty o łącznej wartości 494 mln zł. Na tego typu działania można było otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji 85%**.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*¹⁹,
- *Siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*²⁰,

¹⁹ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

²⁰ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

- **dyrektywy 2000/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. *Ramowa Dyrektywa Wodna* (tzw. RDW)
- **dyrektywy 2007/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. *Dyrektywa Powodziowa*);

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne*;
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*²¹.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Sytuacja finansowa Lasów Państwowych jest bardzo dobra i potencjalnie pozwalałaby na realizację przedsięwzięć z wykorzystaniem instrumentów finansowych. Biorąc jednak pod uwagę charakter przedsięwzięć realizowanych przy udziale środków UE (przedsięwzięcia nie generujące dochodów), jak również uwarunkowania formalno-finansowe występujące w Lasach Państwowych²², bardzo prawdopodobne jest jednak, że jednostki organizacyjne Lasów Państwowych **nie będą zainteresowane realizacją przedsięwzięć z wykorzystaniem instrumentów niedotacyjnych.** Oprócz tego, nie sposób tworzyć instrumentu finansowego skierowanego do jednego podmiotu gospodarczego, jakim są Lasy Państwowe, ze względu na brak możliwości dywersyfikacji ryzyka. W sytuacji braku wsparcia w formie dotacji, zadania pośrednio związane z gospodarką leśną, takie jak mała retencja, czy ochrona przyrody, będą realizowane przede wszystkim z wykorzystaniem środków własnych Lasów Państwowych, jednak w dużo mniejszej skali.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- bardziej efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi;
- absorpcja CO₂ z powietrza;

²¹ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

²² Gospodarowanie środkami finansowanymi w Lasach Państwowych, w tym środkami Funduszu Leśnego, jest ściśle regulowane odpowiednimi aktami prawnymi. Zgodnie ze stanowiskiem NIK (Raport NIK: Informacja o wynikach kontroli - Gospodarka finansowa Lasów Państwowych, KBF-4113-001-00/2014) działalność gospodarcza Lasów Państwowych, w tym inwestycyjna, powinna być oparta na rachunku ekonomicznym. Działania realizowane przez Lasy Państwowe przy udziale środków UE w perspektywie 2007-2013 i 2014-2020 trudno zaliczyć do grupy przedsięwzięć generujących łatwo policzalne przychody. Opierając się wyłącznie na rachunku ekonomicznym trudno znaleźć uzasadnienie dla realizacji przedsięwzięć dotyczących małej retencji czy ochrony przyrody. Tego rodzaju przedsięwzięcia były realizowane przy udziale środków własnych Lasów Państwowych przed ustanowieniem instrumentów wsparcia w POiŚ 2007-2013 oraz POiŚ 2014-2020, jednak ich skala była relatywnie niewielka. System wsparcia dotacyjnego spowodował znaczące zwiększenie skali działań dotyczących retencjonowania wód oraz ochrony przyrody podejmowanych przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych.

- ochrona i zachowanie bioróżnorodności (ochrona obszarów wodno-błotnych oraz podmokłych, ochrona siedlisk zależnych od wód, tworzenie warunków dla rozwoju organizmów wodnych oraz zależnych od wód);
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez przeciwdziałanie suszy i zmniejszenie ryzyka pożarowego oraz ograniczenie ryzyka powodzi;
- zmniejszenie strat materialnych (np. szkody w uprawach rolnych, zamierające drzewostany z powodu deficytów wody, spalone tereny leśne, pośrednio szkody powodziowe) i niematerialnych wynikających z katastrof naturalnych;

1.8. PRZYWRÓCENIE NATURALNEJ RETENCJI M.IN. POPRZEZ ZWIĘKSZANIE ROZSTAWU WAŁÓW POWODZIOWYCH, LIKWIDACJĘ URZĄDZEŃ ZBĘDNYCH I ZAGRAŻAJĄCYCH BEZPIECZEŃSTWU ORAZ USUWANIE USZCZELNIENIA POWIERZCHNI GRUNTU

TYPY PROJEKTÓW	przywrócenie naturalnej retencji m.in. poprzez zwiększanie rozstawu wałów powodziowych, likwidację urządzeń zbędnych i zagrażających bezpieczeństwu oraz usuwanie uszczelnienia powierzchni gruntu
TYP BENEFICJENTA	JST; PGW Wody Polskie
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Beneficjentem projektów są JST oraz PGW WP, projekty nie generują dochodów, a tym samym nie dają możliwości spłaty zaciągniętych zobowiązań z tytułu generowanych przychodów lub oszczędności. Potrzeby retencjonowania wód stanowią kluczowy element w całościach prac planistycznych uwzględniających potrzeby kraju w zakresie gospodarki wodnej. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *przywrócenie naturalnej retencji m.in. poprzez zwiększanie rozstawu wałów powodziowych, likwidację urządzeń zbędnych i zagrażających bezpieczeństwu oraz usuwanie uszczelnienia powierzchni gruntu*, realizowane były w ramach działania 2.1 POLIŚ 2014-2020 typ 3. Na tego typu działania można było otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji - 85% kosztów kwalifikowanych**.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*²³,
- *Siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*²⁴,

²³ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

²⁴ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

- **dyrektywy 2000/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. *Ramowa Dyrektywa Wodna* (tzw. RDW)
- **dyrektywy 2007/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. *Dyrektywa Powodziowa*);

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne*;
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*²⁵.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów będą JST oraz PGW WP.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- absorpcja CO₂ z powietrza;
- ochrona i zachowanie bioróżnorodności (w tym zwiększenie ilości terenów zielonych na obszarach miejskich);
- poprawa jakości powietrza;
- ograniczenie odpływu wód opadowych – bardziej efektywne korzystanie z zasobów wodnych;
- poprawa jakości życia mieszkańców (w tym: zmniejszenie utrudnień w funkcjonowaniu infrastruktury miejskiej podczas i bezpośrednio po opadach; tworzenie dodatkowej przestrzeni do odpoczynku i rekreacji; niwelacja niedogodności związanych z tzw. miejskimi wyspami ciepła);

1.9. RENATURYZACJA PRZEKSZTAŁCONYCH CIEKÓW WODNYCH I OBSZARÓW OD WÓD ZALEŻNYCH

TYPY PROJEKTÓW	renaturyzacja przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych
TYP BENEFICJENTA	PGW Wody Polskie
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Beneficjentem projektów będą PGW WP. Projekt nie generuje przychodu i jest niezwykle istotny z punktu widzenia realizacji celów środowiskowych.

²⁵ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *renaturyzacja przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych*, mogły być realizowane w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020. Typ 2. Na tego typu działania można było otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji 100%**.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*²⁶,
- *Siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*²⁷,
- *dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (tzw. RDW)*
- *dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa);*

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;*
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*²⁸.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów jest PGW WP.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- absorpcja CO₂ z powietrza;

---

²⁶ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

²⁷ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

²⁸ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

- ochrona i zachowanie bioróżnorodności (w tym zwiększenie ilości terenów zielonych na obszarach miejskich);
- pośrednio - zmniejszenie strat materialnych związanych z koniecznością odtworzenia zniszczonej lub uszkodzonej infrastruktury w wyniku wystąpienia katastrof naturalny

1.10. PRZYWRACANIE DOBREGO STANU WÓD I DOBREGO POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO, W TYM POPRZEC PRZYWRACANIE CIĄGŁOŚCI EKOLOGICZNEJ CIEKÓW I REKULTYWACJĘ JEZIOR I SZTUCZNYCH ZBIORNIKÓW

TYPY PROJEKTÓW	przywracanie dobrego stanu wód i dobrego potencjału ekologicznego, w tym poprzez przywracanie ciągłości ekologicznej cieków i rekultywację jezior i sztucznych zbiorników
TYP BENEFICJENTA	PGW Wody Polskie
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Beneficjentem projektów będą PGW WP. Projekt nie generuje przychodu i jest niezwykle istotny z punktu widzenia realizacji celów środowiskowych. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *przywracania dobrego stanu wód i dobrego potencjału ekologicznego, w tym poprzez przywracanie ciągłości ekologicznej cieków i rekultywację jezior i sztucznych zbiorników*, mogły być realizowane w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020 Typ 2. Na tego typu działania można było otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji 100%**.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)²⁹,*
- *Siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)³⁰,*
- *dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (tzw. RDW)*
- *dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa);*

Dokumentów krajowych:

²⁹ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

³⁰ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;*
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)³¹.*

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów będzie PGW WP.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- absorpcja CO₂ z powietrza;
- ochrona i zachowanie bioróżnorodności (w tym zwiększenie ilości terenów zielonych na obszarach miejskich);
- pośrednio - zmniejszenie strat materialnych związanych z koniecznością odtworzenia zniszczonej lub uszkodzonej infrastruktury w wyniku wystąpienia katastrof naturalny

1.11. OPRACOWANIE I AKTUALIZACJA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH/ PLANISTYCZNYCH W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI ORAZ OCHRONY ZASOBÓW WODNYCH

TYPY PROJEKTÓW	opracowanie i aktualizacja dokumentów strategicznych/ planistycznych w zakresie gospodarowania wodami oraz ochrony zasobów wodnych
TYP BENEFICJENTA	PGW Wody Polskie
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Beneficjentem projektów będą PGW WP. Projekt nie generuje przychodu i jest niezwykle istotny z punktu widzenia realizacji celów środowiskowych. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *opracowania i aktualizacji dokumentów strategicznych/ planistycznych w zakresie gospodarowania wodami oraz ochrony zasobów wodnych*, mogły być realizowane w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020 Typ 1. Na tego typu działania można było otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji do 100% kosztów kwalifikowanych.**

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

³¹ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

- *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*³²,
- *Siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*³³,
- **dyrektywy 2000/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. *Ramowa Dyrektywa Wodna (tzw. RDW)*
- **dyrektywy 2007/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. *Dyrektywa Powodziowa*);

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;*
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*³⁴.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów będą PGW WP.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- bardziej efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi;
- (pośrednio) ochrona i zachowanie bioróżnorodności;
- tworzenie warunków dla zwiększonej absorpcji gazów cieplarnianych;

1.12. ROZWIJANIE SYSTEMÓW PROGNOZOWANIA I OSTRZEGANIA ŚRODOWISKOWEGO ORAZ ROZWIJANIE SYSTEMÓW RATOWNICTWA

TYPY PROJEKTÓW	rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego oraz rozwijanie systemów ratownictwa
TYP BENEFICJENTA	IMiGW- PIB; KG PSP; PIG-PIB
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Projekt nie generuje żadnego przychodu, jest niezwykle istotny z punktu

³² Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

³³ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

³⁴ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

widzenia realizacji celów środowiskowych, a liczba potencjalnych beneficjentów jest ograniczona. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *rozwijania systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego oraz rozwijanie systemów ratownictwa*, realizowane były w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020 Typ 7. Na tego typu działania można było otrzymać **dofinansowanie w formie dotacji 100%**.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*³⁵,
- *Siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*³⁶,
- *dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (tzw. RDW)*
- *dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa);*

Dokumentów krajowych:

- *Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;*
- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)*³⁷.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są państwowe instytuty badawcze takie jak: IMiGW- PIB; KG PSP; PIG-PIB.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

---

³⁵ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

³⁶ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

³⁷ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

- bardziej efektywne gospodarowanie zasobami, m.in. zasobami wodnymi, zasobami leśnymi;
- ograniczenie ryzyka wystąpienia szkód w środowisku;
- zmniejszenie ryzyka strat materialnych wynikających z katastrof naturalnych;
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

1.13. WZMOCNIENIE MONITORINGU WÓD, POWIETRZA, HAŁASU I PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH REALIZOWANEGO W RAMACH PAŃSTWOWEGO MONITORINGU ŚRODOWISKA ORAZ WZMOCNIENIE DZIAŁALNOŚCI KONTROLNEJ INSPEKЦИИ OCHRONY ŚRODOWISKA

TYPY PROJEKTÓW	wzmocnienie monitoringu wód, powietrza, hałasu i pól elektromagnetycznych realizowanego w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz wzmocnienie działalności kontrolnej inspekcji ochrony środowiska
TYP BENEFICJENTA	GIOŚ; WIOŚ; PIG-PIB
REKOMENDOWANA FORMA WSPARCIA	Projekt nie generuje żadnego przychodu, jest niezwykle istotny z punktu widzenia realizacji celów środowiskowych, a liczba potencjalnych beneficjentów jest niewielka. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *wzmocnienia monitoringu wód, powietrza, hałasu i pól elektromagnetycznych realizowanego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz wzmocnienie działalności kontrolnej Inspekcji Ochrony Środowiska*, realizowane były w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020 Typ 7. Na tego typu projekt beneficjenci otrzymywali **dofinansowanie w formie dotacji do 100% kosztów kwalifikowanych.**

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty mają istotny wpływ na realizację celów dokumentów unijnych:

- *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020 (SE 2020)*³⁸,
- *Siódmego ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*³⁹,
- *dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (tzw. RDW)*

³⁸ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.

³⁹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

- **dyrektywy 2007/60/WE** Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa);

Dokumentów krajowych:

- Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. **Prawo wodne**;
- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)⁴⁰.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są państwowe instytuty badawcze takie jak: GIOŚ; WIOŚ; PIG-PIB.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- bardziej efektywne gospodarowanie zasobami, m.in. zasobami wodnymi, zasobami leśnymi;
- ograniczenie ryzyka wystąpienia szkód w środowisku;
- zmniejszenie ryzyka strat materialnych wynikających z katastrof naturalnych;
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców;

1.14. EDUKACJA W ZAKRESIE KWESTII KLIMATYCZNYCH ORAZ OCHRONY ZASOBÓW WODNYCH

TYPY PROJEKTÓW	edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych
TYP BENEFICJENTA	PGW WP
Rekomendowana forma wsparcia	Projekt nie generuje dochodów, jest niezwykle istotny z punktu widzenia realizacji celów środowiskowych, a liczba potencjalnych beneficjentów jest ograniczona. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *edukacji w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych*, realizowane były w ramach działania 2.1 POIiŚ 2014-2020 Typ 10. Na tego typu projekt PGW WP mogło otrzymać dofinansowanie w **formie dotacji do 100% kosztów kwalifikowanych**.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów jest PGW WP.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

⁴⁰ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

Projekty nie generują dochodów.

2. WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI WODNEJ

2.1. GOSPODARKA ŚCIEKOWA – WYŁĄCZNIE DLA PROJEKTÓW, KTÓRYCH REALIZACJA PRZYCZYNI SIĘ DO WYPEŁNIENIA PRZEZ DANĄ AGLOMERACJĘ WYMOGÓW DYREKTYWY 91/271/EWG

TYPY PROJEKTÓW	Projekty dotyczące gospodarki ściekowej, realizowane w aglomeracjach o wielkości co najmniej 10 000 RLM. Projekty dotyczące gospodarki ściekowej realizowane w regionach lepiej rozwiniętych w aglomeracjach o wielkości od 2 000 RLM do 10 000 RLM. Projekty będą dotyczyć: <ul style="list-style-type: none"> • budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków; • zagospodarowania osadów ściekowych; • wyposażenia aglomeracji w sieć kanalizacyjną.
TYP BENEFICJENTA	Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, działające w ich imieniu jednostki organizacyjne; Podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego;
Rekomendowana forma wsparcia	Istnieje pewien potencjał wsparcia z wykorzystaniem instrumentów finansowych – projekt generuje dochód, jednak projekty nie charakteryzują się dodatnią wartością bieżącą netto, realizują istotne cele środowiskowe, przyczyniają się do wypełniania zobowiązań akcesyjnych, a beneficjentem są JST oraz ich związki. Dodatkowo dotychczasowe doświadczenia NFOŚiGW w zakresie udzielania wsparcia w postaci pożyczek z umorzeniem pokazuje na niewielkie zainteresowanie instrumentami zwrotnymi. W związku z powyższym uważamy, iż możliwość oferowania instrumentów finansowych oraz skłonność do korzystania przez potencjalnych beneficjentów z instrumentów finansowych dla projektów z zakresu gospodarki ściekowej pozostaje bardzo ograniczona. Skutkuje to rekomendacją na rzecz rezygnacji z IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

W obecnej perspektywie 2014-2020 w dzianiu 2.3 POIiŚ projekty finansowane były w postaci dotacyjnej i cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem. Podpisano 357 umów na łączną kwotę dofinansowania UE blisko 7 930 mln zł.

Projekty z zakresu gospodarki ściekowej finansowane są również w ramach środków krajowych oferowanych przez NFOŚiGW. W obecnej perspektywie 2015-2020 NFOŚiGW wdraża ze środków krajowych Program *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach*. Celem Programu jest poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez oczyszczanie ścieków, zgodnie z wymogami dyrektywy Rady 91/271/ EWG. Projekty finansowane są w postaci pożyczki z umorzeniem.

TABELA 2. ILOŚĆ UDZIELONYCH POŻYCZEK ZE ŚRODKÓW KRAJOWYCH Z NFOŚiGW

Dziedzina	Rok zawarcia umowy	Liczba podpisanych umów	Kwota umowy	Koszt całkowity realizacji zadania
Ochrona wód	2008	1	3 140 000	4 958 474
	2009	1	6 525 686	10 637 010
	2011	5	2 261 989	5 541 959
	2012	29	24 512 843	56 729 911
	2013	43	37 514 504	97 319 621
	2014	38	29 321 098	60 754 642
	2015	7	58 021 071	72 698 061
	2016	2	4 483 536	4 697 674
	2017	4	62 950 000	104 785 523
	2018	5	61 985 876	105 823 233
	Razem	135	290 716 605	523 946 108

Źródło: dane otrzymane z NFOŚiGW

Od 2016 roku NFOŚiGW zmniejszył wysokość umorzenia z 30% do 10%, co **spowodowało znaczny spadek zainteresowania udzielanymi pożyczkami**. W latach 2016-2018 udzielono zaledwie 11 pożyczek na kwotę 129,4 mln zł.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Realizowane projekty **będą miały istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych**, wynikających z dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Na poziomie krajowym kluczowym dokumentem identyfikującym faktyczne potrzeby w zakresie dostosowania do wymogów ww. dyrektywy jest *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych* (KPOŚK). Zgodnie z aktualnie obowiązującą V AKPOŚK (obecnie trwają prace nad kolejną VI aktualizacją programu) potrzeby w zakresie budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej oraz budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków są bardzo duże. **Szacuje⁴¹ się, że nadal istnieje potrzeba wybudowanie 14,7 tys. km sieci kanalizacyjnej oraz modernizacji wielu oczyszczalni w zakresie usuwania biogenów.**

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są JST lub najczęściej samorządowe jednostki/zakłady budżetowe. Część gmin miejskich o lepszej bazie podatkowej, wynikającej z dużej liczby podmiotów gospodarczych działających na ich terenie, posiada zdolność do zaciągania zobowiązań, chodzi tu w szczególności **o duże miasta na prawach powiatu. Niemniej opisywana grupa JST jest stosunkowo nieliczna. Jednocześnie posiada dostęp do rynku kapitałowego poprzez możliwość emisji obligacji komunalnych.** Te ostatnie stanowią coraz ważniejszy mechanizm finansowania inwestycji dużych JST. Samorządy uzyskują w ten sposób dostęp do

⁴¹ Potrzeby inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego do roku 2020 i po 2020 r. w zakresie wybranych rodzajów infrastruktury oraz możliwości ich finansowania funduszami unijnymi, MIIIR, Warszawa 2019

atrakcyjnego finansowania długoterminowego⁴². W ostatnich 20 latach rozwinął się również rynek instytucji wspomagających emisję obligacji, głównie dużych banków komercyjnych. Od 2009 r. funkcjonuje również platforma dla wtórnego obrotu obligacjami, którą jest rynek Catalyst⁴³. W związku z powyższym, **trudno byłoby – za pomocą instrumentów finansowych ze środków unijnych – zaoferować dużym samorządom takie wsparcie, które byłoby atrakcyjniejsze niż pozyskane na rynku prywatnym.** Jednocześnie obciążenia administracyjne po stronie JST są znacznie większe w trakcie ubiegania się o wsparcie zwrotne w ramach funduszy europejskich niż w przypadku emisji obligacji. Wówczas w dużym stopniu przejmuje je na siebie profesjonalny organizator taki jak bank.

W tym miejscu należy wskazać na jedno ograniczenie - przedsiębiorstwa komunalne, które są własnością lub współwłasnością JST, dzielą z reguły swój standing (pozycję) finansową z sytuacją właściciela. Jednocześnie, **tego rodzaju przedsiębiorstwa działają najczęściej w obszarach podlegających reżimowi regulacyjnemu.** Oznacza to, że nie zawsze mają wpływ na cenę oferowanych produktów i usług i nie mogą optymalizować skali prowadzonej działalności zgodnie z zasadami gospodarki rynkowej⁴⁴. Może się to przełożyć na to, że ich projekty inwestycyjne nie będą generowały wystarczających przychodów, by zwrócić poniesione nakłady i uzyskać rentowność z prowadzonej działalności gospodarczej. Wówczas **wykorzystanie mechanizmu wsparcia za pomocą instrumentów finansowych również może nie być możliwe.**

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty ściekowe należą do projektów generujących dochód, jednak nie są to projekty realizowane dla zysku, a wynikają z konieczności realizacji zadań własnych gminy. Koszty poniesionych nakładów poszczególne JST uwzględniają w kalkulacji dla zbiorowego odprowadzania ścieków, co zaś w przypadku wyższych kosztów pozyskania kapitału, stwarza ryzyko obciążenia wyższymi kosztami, ostatecznych odbiorców, jakimi są mieszkańcy. Takiej sytuacji od 2018 roku ma zapobiegać weryfikowanie stawki taryfy przez niezależny od gminy i przedsiębiorstwa organ nadzoru, tj. regionalnego dyrektora zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Z drugiej zaś strony istnieje ryzyko, iż jeśli zaproponowana stawka nie zostanie zaakceptowana, to z kolei będzie miało istotny wpływ na rentowość projektu

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

---

⁴² Z punktu widzenia okresu finansowania oraz oprocentowania zobowiązania dłużnego.

⁴³ K. Brzozowska Rynek obligacji komunalnych w Polsce w finansowaniu inwestycji jednostek samorządu terytorialnego, NIST, „Ekspertyzy i Opracowania”, 2018, nr 41.

⁴⁴ Warto zwrócić uwagę na to, że model biznesowy przedsiębiorstw wodociągowych koncentruje się na zwiększaniu satysfakcji klienta, na którą wpływ ma przede wszystkim niska cena wody i koszty odprowadzania ścieków (zob. T. Falencikowski, P. Chudziński, Model biznesu przedsiębiorstwa wodociągowego, „Przedsiębiorstwo we współczesnej gospodarce – Teoria i praktyka”, 2018, nr 2, s. 17-32). Funkcjonują zatem jako przedsiębiorstwa użyteczności publicznej (public utility) a nie jako nastawione na zysk spółki handlowe.

- zmniejszenie zanieczyszczenia wód i gruntów;
- poprawa jakości życia oraz zdrowia mieszkańców;
- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej;
- zwiększenia ilości odpadów poddanych ponownemu wykorzystaniu i zmniejszeniu ilości odpadów składowanych;
- redukcja emisji gazów cieplarnianych;

3. WSPIERANIE PRZECHODZENIA NA GOSPODARKĘ O OBIEGU ZAMKNIĘTYM

3.1. SYSTEMY SELEKTYWNEGO ZBIERANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH UWZGLĘDNIAJĄCE ROZWIĄZANIA DOTYCZĄCE ZAPOBIEGANIA POWSTAWANIU ODPADÓW LUB PONOWNE UŻYCIE

TYPY PROJEKTÓW	Wspierane będą projekty obejmujące swoim zakresem systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycie. Projekty będą dotyczyły zadań własnych JST
TYP BENEFICJENTA	Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, działające w ich imieniu jednostki organizacyjne; Podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego;
Rekomendowana forma wsparcia	Istnieje pewien potencjał wsparcia z wykorzystaniem instrumentów finansowych – projekt generuje dochód, jednak projekty nie charakteryzują się dodatnią wartością bieżącą netto, realizują istotne cele środowiskowe, przyczyniają się do wypełniania zobowiązań akcesyjnych, a beneficjentem są JST oraz ich związki. Dodatkowo dotychczasowe doświadczenia NFOŚiGW w zakresie udzielania wsparcia w postaci pożyczek z umorzeniem pokazuje na niewielkie zainteresowanie instrumentami zwrotnymi. W przypadku gospodarki odpadami warto wziąć pod uwagę również zmienną i niepewną sytuację na rynku odpadów spowodowaną częstymi zmianami prawa w zakresie odpadów. 9 lipca 2019 r. uchwalona została nowelizacja ustawy o czystości i porządku w gminach oraz innych ustaw. Nowela zakłada zniesienie regionów w zagospodarowywaniu odpadów komunalnych , przez co obecnie funkcjonujące RIPOK' i tracą status regionalnych instalacji, a Urzędy marszałkowskie muszą rozpocząć kolejne procedury uchwalania nowych wojewódzkich planów gospodarki odpadami i planów inwestycyjnych. Dodatkowo gminy wykazują na bardzo duże potrzeby w zakresie selektywnej zbiórki opadów, wynikających z konieczności osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu. Powyższe argumenty powodują, że zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF, które mogłoby spowolnić realizację projektów.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

W działaniu 2.2 POIiŚ 2014-2020 dofinansowanie udzielane **było w formie dotacji, a projekty wybierane były w trybie konkursowym**. Do 3.11.2019 r. w działaniu 2.2. POIiŚ podpisano 42 umowy na łączną kwotę dofinansowania UE 871,3 mln zł.

Projekty w zakresie *selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycia* mogą być finansowane ze środków Krajowych NFOŚiGW Program *Racjonalnego gospodarowania odpadami i ochrony powierzchni ziemi*. W latach 2016-2018 udzielono łącznie na wszystkie projekty z zakresu ochrony powierzchni ziemi i gospodarkę odpadami, zaledwie 7 pożyczek o wartości 55,7 mln zł i było to średnio rocznie znacznie mniej niż w latach 2008-2015. Na niskie zainteresowanie może mieć wpływ zmiana procentu umorzenia z 30% w latach 2008-2015 do 10% w latach 2016-2018.

TABELA 3. ILOŚĆ UDZIELONYCH POŻYCZEK ZE ŚRODKÓW KRAJOWYCH Z NFOŚiGW

Dziedzina	Rok zawarcia umowy	Liczba podpisanych umów	Kwota umowy	Koszt całkowity realizacji zadania
Ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami	2008	3	8 967 182	17 322 831
	2009	4	11 870 140	20 869 718
	2010	17	82 163 513	126 518 025
	2011	26	156 412 878	400 037 142
	2012	10	107 777 917	190 753 653
	2013	20	200 837 257	306 598 070
	2014	14	358 023 256	528 844 186
	2015	18	176 270 175	255 968 008
	2016	3	8 102 996	18 603 088
	2017	2	5 278 269	8 116 005
	2018	2	42 287 614	58 625 718
	Razem	119	1 157 991 196	1 932 256 443

Źródło: dane otrzymane z NFOŚiGW

Dla wnioskodawców, którzy nie mogą skorzystać z preferencyjne pożyczki ze względu na pomoc publiczną lub pomoc de minimis, wprowadzono komercyjną pożyczkę na zasadach komercyjnych, jednak od momentu uruchomienia **żadna firma nie była zainteresowana zaciągnięciem takiej pożyczki**.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty dotyczące *Systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycie* **będą miały istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w gospodarce odpadami komunalnymi**, wynikającymi z *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów*. Realizowane projekty będą wpływały przede wszystkim na realizację poziomu recyklingu (do 2020 r. gminy muszą osiągnąć 50% poziom recyklingu odpadów, gdzie obecnie poziom ten wynosi 27,1% udziału odpadów zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych).

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów będą JST lub najczęściej samorządowe jednostki/zakłady budżetowe. **Przedsiębiorstwa komunalne**, które są własnością lub współwłasnością JST, **dzielą z reguły swój standing (pozycję finansową) z sytuacją właściciela**. Jednocześnie, **tego rodzaju przedsiębiorstwa działają najczęściej w obszarach podlegających reżimowi regulacyjnemu**. Oznacza to, że nie zawsze mają wpływ na cenę oferowanych produktów i usług i nie mogą optymalizować skali prowadzonej działalności zgodnie z zasadami gospodarki rynkowej⁴⁵. Może się to przełożyć na to, że ich projekty inwestycyjne nie będą generowały wystarczających przychodów, by zwrócić poniesione nakłady i uzyskać rentowność z prowadzonej działalności gospodarczej. Wówczas **wykorzystanie mechanizmu wsparcia za pomocą instrumentów finansowych również może nie być możliwe**.

Podobnie jak w przypadku gospodarki wodno-ściekowej nawet w przypadku gmin miejskich o lepszej bazie podatkowej, posiadającej zdolność do zaciągania zobowiązań, **trudno byłoby – za pomocą instrumentów finansowych ze środków unijnych – zaoferować dużym samorządom takie wsparcie, które byłoby atrakcyjniejsze niż pozyskane na rynku prywatnym**.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty z zakresu gospodarki odpadami należą do projektów generujących dochód, jednak nie są to projekty realizowane dla zysku, a wynikają z konieczności realizacji zadań własnych gminy. Koszty poniesionych nakładów poszczególne JST uwzględniają w kalkulacji w zakresie opłat naliczanych mieszkańcom za odpady, co zaś w przypadku wyższych kosztów pozyskania kapitału, stwarza ryzyko obciążenia wyższymi kosztami, ostatecznych odbiorców, jakimi są mieszkańcy.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- zwiększenie ilości odpadów poddanych ponownemu użyciu i recyklingowi;
- zmniejszenie ilości odpadów składowanych oraz ograniczenia produkcji odpadów;
- ograniczanie presji na gleby;
- minimalizacja ilości odpadów kierowanych do składowania, która przekłada się na minimalizację emisji gazów cieplarnianych (zwł. metanu)
- zwiększenie ilości odpadów poddanych recyklingowi;

---

⁴⁵ Warto zwrócić uwagę na to, że model biznesowy przedsiębiorstw wodociągowych koncentruje się na zwiększaniu satysfakcji klienta, na którą wpływ ma przede wszystkim niska cena wody i koszty odprowadzania ścieków (zob. T. Falencikowski, P. Chudziński, Model biznesu przedsiębiorstwa wodociągowego, „Przedsiębiorstwo we współczesnej gospodarce – Teoria i praktyka”, 2018, nr 2, s. 17-32). Funkcjonują zatem jako przedsiębiorstwa użyteczności publicznej (public utility) a nie jako nastawione na zysk spółki handlowe.

3.2. INWESTOWANIE W INSTALACJE DO PRZETWARZANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH ZGODNIE Z HIERARCHIĄ SPOSOBÓW POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI

TYPY PROJEKTÓW	Wspierane będą działania obejmujące swoim zakresem brakujące w regionach gospodarki odpadami komunalnymi elementy infrastruktury zgodne z hierarchią sposobów postępowania z odpadami opisanymi
TYP BENEFICJENTA	Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, działające w ich imieniu jednostki organizacyjne; Podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego; Przedsiębiorcy;
Rekomendowana forma wsparcia	Istnieje pewien potencjał wsparcia z wykorzystaniem instrumentów finansowych – projekt generuje dochód, jednak projekty nie charakteryzują się dodatnią wartością bieżącą netto, realizują istotne cele środowiskowe, przyczyniają się do wypełniania zobowiązań akcesyjnych, głównym beneficjentem są JST oraz ich związki oraz przedsiębiorcy realizujący zadania własne gminy. Dodatkowo dotychczasowe doświadczenia NFOŚiGW w zakresie udzielania wsparcia w postaci pożyczek z umorzeniem pokazuje na niewielkie zainteresowanie instrumentami zwrotnymi. W przypadku gospodarki odpadami warto wziąć pod uwagę również zmienną i niepewną sytuację na rynku odpadów spowodowaną częstymi zmianami prawa w zakresie odpadów. 9 lipca uchwalona została nowelizacja ustawy o czystości i porządku w gminach oraz innych ustaw. Nowela zakłada zniesienie regionów w zagospodarowywaniu odpadów komunalnych , przez co obecnie funkcjonujące RIPOK'i tracą status regionalnych instalacji, a Urzędy marszałkowskie muszą rozpocząć kolejne procedury uchwalania nowych wojewódzkich planów gospodarki odpadami i planów inwestycyjnych. Dodatkowo gminy wykazują na bardzo duże potrzeby w zakresie <i>instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami</i> , wynikających z konieczności osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu . Powyższe argumenty powodują, że zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF, które mogłoby spowolnić realizację projektów.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

W działaniu 2.2 dofinansowanie udzielane **było w formie dotacji, a projekty wybierane były w trybie konkursowym**. Do 3.11.2019 w działaniu 2.2. POIiŚ podpisano 42 umowy na łączną kwotę dofinansowania UE 871,3 mln zł.

Projekty w zakresie *inwestowania w instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami* mogą być finansowane ze środków Krajowych NFOŚiGW Program *Racjonalnego gospodarowania odpadami i ochrony powierzchni ziemi*. W latach 2016-2018 udzielono łącznie na wszystkie projekty z zakresu ochrony powierzchni ziemi i gospodarkę odpadami, zaledwie 7 pożyczek o wartości 55,7 mln zł i było to średnio rocznie znacznie mniej niż w latach 2008-2015. Na niskie zainteresowanie

może mieć wpływ zmiana procentu umorzenia z 30% w latach 2008-2015 do 10% w latach 2016-2018.

TABELA 4. ILOŚĆ UDZIELONYCH POŻYCZEK ZE ŚRODKÓW KRAJOWYCH Z NFOŚiGW

Dziedzina	Rok zawarcia umowy	Liczba podpisanych umów	Kwota umowy	Koszt całkowity realizacji zadania
Ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami	2008	3	8 967 182	17 322 831
	2009	4	11 870 140	20 869 718
	2010	17	82 163 513	126 518 025
	2011	26	156 412 878	400 037 142
	2012	10	107 777 917	190 753 653
	2013	20	200 837 257	306 598 070
	2014	14	358 023 256	528 844 186
	2015	18	176 270 175	255 968 008
	2016	3	8 102 996	18 603 088
	2017	2	5 278 269	8 116 005
	2018	2	42 287 614	58 625 718
	Razem		119	1 157 991 196

Źródło: dane otrzymane z NFOŚiGW

Dla wnioskodawców, którzy nie mogą skorzystać z preferencyjne pożyczki ze względu na pomoc publiczną lub pomoc de minimis, wprowadzono komercyjną pożyczkę na zasadach komercyjnych, jednak od momentu uruchomienia nie żadna firma nie była zainteresowana zaciągnięciem takiej pożyczki.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty dotyczące *Systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycie* **będą miały istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w gospodarce odpadami komunalnymi**, wynikającymi z *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów*. Realizowane projekty będą wpływały przede wszystkim na realizację poziomu recyklingu (w 2020 r. gminy muszą osiągnąć 50% poziom recyklingu odpadów, gdzie obecnie poziom ten wynosi 27,1% udziału odpadów zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych).

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są JST, samorządowe jednostki/zakłady budżetowe oraz przedsiębiorcy realizujący zadania własne gmin w zakresie gospodarki odpadami. **Przedsiębiorstwa komunalne**, które są własnością lub współwłasnością JST, **dzielą z reguły swój standing (pozycję finansową) z sytuacją właściciela**. Jednocześnie, **tego rodzaju przedsiębiorstwa działają najczęściej w obszarach podlegających reżimowi regulacyjnemu**. Oznacza to, że nie zawsze mają wpływ na cenę oferowanych produktów i usług i nie mogą

optymalizować skali prowadzonej działalności zgodnie z zasadami gospodarki rynkowej⁴⁶. Może się to przełożyć na to, że ich projekty inwestycyjne nie będą generowały wystarczających przychodów, by zwrócić poniesione nakłady i uzyskać rentowność z prowadzonej działalności gospodarczej. Wówczas **wykorzystanie mechanizmu wsparcia za pomocą instrumentów finansowych również może nie być możliwe**

Podobnie jak w przypadku gospodarki wodno-ściekowej nawet w przypadku gmin miejskich o lepszej bazie podatkowej, posiadającej zdolność do zaciągania zobowiązań, **trudno byłoby – za pomocą instrumentów finansowych ze środków unijnych – zaoferować dużym samorządom takie wsparcie, które byłoby atrakcyjniejsze niż pozyskane na rynku prywatnym**. Przedsiębiorcy realizujących *instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami*, mają potencjał inwestycyjny w zakresie zaciągania zobowiązań, jednak realizują obowiązek świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym w ramach zadań własnych samorządu gminy w gospodarce odpadami komunalnymi.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty z zakresu gospodarki należą do projektów generujących dochód, jednak nie są to projekty realizowane dla zysku, a wynikają z konieczności realizacji zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami. Koszty poniesionych nakładów poszczególni beneficjenci uwzględniają w kalkulacji w zakresie opłat naliczanych mieszkańcom za odpady, co zaś w przypadku wyższych kosztów pozyskania kapitału, stwarza ryzyko obciążenia wyższymi kosztami, ostatecznych odbiorców, jakimi są mieszkańcy.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- zwiększenie ilości odpadów poddanych ponownemu użyciu i recyklingowi; Zmniejszenie ilości odpadów składowanych oraz ograniczenie produkcji odpadów;
- ograniczanie presji na gleby;
- minimalizacja ilości odpadów kierowanych do składowania, która przekłada się na minimalizację emisji gazów cieplarnianych (zwł. metanu).

3.3. ROZWIJANIE RECYKLINGU ODPADÓW

TYPY PROJEKTÓW	Projekty mogą obejmować: <ul style="list-style-type: none"> • instalacje do recyklingu poszczególnych frakcji materiałowych (np. instalacje recyklingu tworzyw sztucznych); • instalacje do recyklingu bioodpadów,
-----------------------	---

⁴⁶ Warto zwrócić uwagę na to, że model biznesowy przedsiębiorstw wodociągowych koncentruje się na zwiększaniu satysfakcji klienta, na którą wpływ ma przede wszystkim niska cena wody i koszty odprowadzania ścieków (zob. T. Falencikowski, P. Chudziński, Model biznesu przedsiębiorstwa wodociągowego, „Przedsiębiorstwo we współczesnej gospodarce – Teoria i praktyka”, 2018, nr 2, s. 17-32). Funkcjonują zatem jako przedsiębiorstwa użyteczności publicznej (public utility) a nie jako nastawione na zysk spółki handlowe.

	<ul style="list-style-type: none"> • instalacje do recyklingu komunalnych odpadów opakowaniowych; • instalacje do recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego; • instalacje do recyklingu baterii i akumulatorów; • instalacje do recyklingu zużytych paneli fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych (wraz z pozostałą infrastrukturą tego typu instalacji) itp.
TYP BENEFICJENTA	przedsiębiorcy
UZASADNIENIE DLA IF	Beneficjentem są przedsiębiorstwa, które prowadzą dochodową działalność gospodarczą, które deklarują zwrot z prowadzonej działalności inwestycyjnej. Występuje luka finansowania. Jednak wysokie, postrzegane ryzyko inwestycyjne przyczyniło się do rekomendacji, połączenia IF z dotacją bezzwrotną.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

30.09.2019 w ramach działania 2.2 POIiŚ 2014-2020 ogłoszono pierwszy konkurs dla projektów dotyczących instalacji przetwarzania odpadów w procesie recyklingu – konkurs skierowany do przedsiębiorców. W ramach konkursu wnioskodawcy mogą otrzymać dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych. Kwota środków przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu wynosi 30 mln zł.

Projekty w zakresie *rozwijania recyklingu odpadów* mogą być finansowane ze środków Krajowych NFOŚiGW Program *Racjonalnego gospodarowania odpadami i ochrony powierzchni ziemi*. W latach 2016-2018 udzielono łącznie na wszystkie projekty z zakresu ochrony powierzchni ziemi i gospodarkę odpadami, zaledwie 7 pożyczek o wartości 55,7 mln zł i było to średnio rocznie znacznie mniej niż w latach 2008-2015. Na niskie zainteresowanie może mieć wpływ zmiana procentu umorzenia z 30% w latach 2008-2015 do 10% w latach 2016-2018.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Projekty dotyczące *rozwijania recyklingu odpadów* **będą miały istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w gospodarce odpadami komunalnymi**, wynikających z *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów*. Realizowane projekty będą wpływały przede wszystkim na realizację poziomu recyklingu (w 2020 r. gminy muszą osiągnąć 50% poziom recyklingu odpadów, gdzie obecnie poziom ten wynosi 27,1% udziału odpadów zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych).

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów przedsiębiorstwa z branży odpadów. Jednym z ważniejszym elementów prowadzenia działalności gospodarczej jest zapewnianie źródeł jej finansowania. Większość przedsiębiorstw finansuje się z zewnętrznych źródeł i będzie skłonna rozważyć ofertę nowych instrumentów finansowych, zwłaszcza gdyby te ostatnie zapewniały korzystniejsze warunki finansowania, niż banki komercyjne.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty z zakresu rozwijania recyklingu odpadów generują dochód, który powinien pozwolić przedsiębiorcom na spłatenie zaciągniętych zobowiązań.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- zwiększenie ilości odpadów poddanych recyklingowi;
- minimalizacja ilości odpadów kierowanych do składowania, która przekłada się na minimalizację emisji gazów cieplarnianych (zwł. metanu);
- poprawa jakości życia mieszkańców i turystów;
- poprawa zdrowia mieszkańców i redukcja zachorowalności;

3.4. DĄŻENIE DO MINIMALIZACJI WYTWARZANIA ODPADÓW W PROCESACH PRODUKCYJNYCH

TYPY PROJEKTÓW	Inwestycje w zakresie minimalizacji odpadów w procesach produkcyjnych
TYP BENEFICJENTA	przedsiębiorcy
Rekomendowana forma wsparcia	Beneficjentem wsparcia będą przedsiębiorcy, luka finansowania jest stosunkowo duża. Zapewnienie IF o atrakcyjnych warunkach finansowania pozwoli na jego skuteczną dystrybucję. Demarkację z innymi instrumentami skierowanymi do firm produkcyjnych zapewni dolny limit pożyczkowy

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

W obecnej perspektywie finansowej projekty z zakresu *dążenia do minimalizacji wytwarzanych odpadów nie były finansowane ze środków unijnych ani krajowych*. Niektóre banki takiej jak np. BOŚ S.A. udzielał kredytu na tego typu projekty, jednak ich ilość była marginalna. Takie wsparcie w postaci pożyczek udzielane jest w Republice Czeskiej z Programu Operacyjnego *Przedsiębiorczość i innowacje na rzecz konkurencyjności*. Instrument wprowadzany jest przez Czesko-Morawski Bank Gwarancji i Rozwoju (ČMZRB) we współpracy z Ministerstwem Przemysłu i Handlu i Środowiska. Firmy wykorzystujące odpady i energię mogą czerpać korzystne finansowanie z programu EXPANZE - úvěry zarówno w formie gwarancji, jak i nieoprocentowanych pożyczek na rozwój i finansowanie działalności operacyjnej.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem są przedsiębiorstwa, które prowadzą dochodową działalność gospodarczą, które deklarują zwrot z prowadzonej działalności inwestycyjnej.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty generują oszczędności, które powinny pozwolić na spłatę zobowiązań wynikających z przeprowadzonej inwestycji.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- ograniczania presji na gleby;
- minimalizację ilości odpadów kierowanych do składowania;

3.5. ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW ŻYWNOCI POPRZEZ WYKORZYSTANIE NIESPRZEDANYCH PRODUKTÓW SPOŻYWCZYCH LUB PRODUKTÓW SPOŻYWCZYCH O KRÓTKIM TERMINIE PRZYDATNOŚCI DO SPOŻYCIA

TYPY PROJEKTÓW	Zapobieganie powstawaniu odpadów żywności poprzez wykorzystanie niesprzedanych produktów spożywczych lub produktów spożywczych o krótkim terminie przydatności do spożycia
TYP BENEFICJENTA	JST, przedsiębiorcy, NGO
UZASADNIENIE DLA IF	Beneficjentem projektów są JST oraz NGO, które w większości, zgodnie z wcześniejszą analizą, mają bardzo ograniczone możliwości zaciągania zobowiązań. Projekt nie będzie generował przychodów, w związku z czym brak uzasadnienia dla zastosowania IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty w zakresie *zapobiegania powstawaniu odpadów żywności poprzez wykorzystanie niesprzedanych produktów spożywczych lub produktów spożywczych o krótkim terminie przydatności do spożycia* finansowane są ze środków krajowych NFOŚiGW. Nabór w ramach programu priorytetowego pt. *Racjonalna gospodarka odpadami - Selektywne zbieranie i zapobieganie powstawaniu odpadów* ma charakter ciągły. Planowany budżet, który zostanie rozdysponowany do 2021 r., to 10 mln zł bezzwrotnych dotacji (przewidziano **dofinansowania do 100% kosztów kwalifikowanych**).

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Jak już wskazano wcześniej JST mają małe możliwości zaciągania zobowiązań to samo dotyczy organizacji pożytku publicznego, działających non profit. Przedsiębiorcy posiadają zdolność zaciągania zobowiązań.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- ograniczania presji na gleby;
- minimalizację ilości odpadów kierowanych do składowania;

3.6. REKULTYWACJA, W TYM REMEDIACJA, TERENÓW ZDEGRADOWANYCH DZIAŁALNOŚCIĄ GOSPODARCZĄ

TYPY PROJEKTÓW	rekultywacja lub remediacja terenów zdegradowanych, zdewastowanych lub zanieczyszczonych na terenie miast i w ich obszarach funkcjonalnych, w tym terenów przemysłowych, powojennych, pogórnicych
TYP BENEFICJENTA	jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, RDOŚ, PGW Wody Polskie
Rekomendowana forma wsparcia	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów z tytułu realizacji projektu. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

W ramach działania 2.5 POIiŚ podpisano 10 umów **dotyczących rekultywacji zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów miejskich**. Projekty realizowane były przez JST, a łączna ich wartość dofinansowania wyniosła 259 mln zł. Projekty z zakresu *rekultywacji, w tym remediacji, terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą* cieszy się małym zainteresowaniem, co wynikało między innymi z **nieuregulowanej struktury własności**, co w praktyce stanowiło barierę dla pozyskania środków z POIiŚ 2014-2020. Istotnym czynnikiem ograniczającym był również sam **charakter przedsięwzięć rekultywacyjnych**, których przygotowanie oraz realizacja jest procesem złożonym, czasochłonnym oraz kosztochłonnym⁴⁷. RDOŚ oraz PGW WP mogły otrzymać dotację do 100% a JST do 85% kosztów kwalifikowanych.

Projekty w zakresie *rekultywacji, w tym remediacji, terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą* finansowane są również ze środków NFOŚiGW w ramach *Programu Ochrona powierzchni ziemi*. Celem programu jest ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko oraz przywrócenie do ponownego użytkowania terenów zdegradowanych poprzez rekultywację, w tym remediację, wraz z usuwaniem odpadów. Dofinansowanie udzielane jest w postaci dotacji (do 80% kosztów kwalifikowanych) lub pożyczki (do 100 % kosztów kwalifikowanych, w przypadku przedsięwzięć realizowanych w trybie wykonania zastępczego). Pożyczki nie cieszyły się zbyt dużym zainteresowaniem.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są JST, RDOŚ oraz PGW WP. Zdolność potencjalnego zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego jest ograniczona. Natomiast RDOŚ oraz PGW WP nie mają możliwości zadłużania się.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

⁴⁷ Ewaluacja śródkresowa dotycząca postępu rzeczowego II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz wkładu tej osi w realizację Strategii Europa 2020

- ograniczania presji na gleby;
- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, rekreacyjnej, turystycznej poprzez poprawę jakości środowiska naturalnego;
- poprawa jakości życia mieszkańców i turystów

3.7. USUNIĘCIE NIEWŁAŚCIWIE SKŁADOWANYCH LUB MAGAZYNOWANYCH ODPADÓW I REMEDIACJA ZANIECZYSZCZONEGO TERENU W CELU PRZYWRÓCENIA ZDEGRADOWANYM TERENOM WARTOŚCI UŻYTKOWYCH

TYPY PROJEKTÓW	Usunięcie niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów i remediacja zanieczyszczonego terenu w celu przywrócenia zdegradowanym terenom wartości użytkowych
TYP BENEFICJENTA	jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, RDOŚ
UZASADNIENIE DLA IF	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów z tytułu realizacji projektu. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

W ramach działania 2.5 POIiŚ 2014-2020 nie było możliwości finansowania projektów z zakresu *usuwania niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów i remediacji zanieczyszczonego terenu w celu przywrócenia zdegradowanym terenom wartości użytkowych.*

Takie finansowanie jest dostępne ze środków krajowych NFOŚiGW w ramach *Programu Ochrona powierzchni ziemi.* Celem programu jest ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko oraz przywrócenie do ponownego użytkowania terenów zdegradowanych poprzez rekultywację, w tym remediację, wraz z usuwaniem odpadów. Dofinansowanie udzielane jest w postaci dotacji (do 80% kosztów kwalifikowanych) lub pożyczki (do 100 % kosztów kwalifikowanych, w przypadku przedsięwzięć realizowanych w trybie wykonania zastępczego). Pożyczki nie cieszyły się zbyt dużym zainteresowaniem.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są JST, RDOŚ oraz PGW WP. JST Zdolność potencjalnego zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego jest ograniczona. Natomiast RDOŚ oraz PGW WP nie mają możliwości zadłużania się.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- ograniczania presji na gleby;
- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, rekreacyjnej, turystycznej poprzez poprawę jakości środowiska naturalnego;

- poprawa jakości życia mieszkańców i turystów

3.8. EDUKACJA W ZAKRESIE GOSPODARKI W OBIEGU ZAMKNIĘTYM

TYPY PROJEKTÓW	edukacja w zakresie gospodarki w obiegu zamkniętym
TYP BENEFICJENTA	JST, administracja publiczna, NGO
UZASADNIENIE DLA IF	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów z tytułu realizacji projektu. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Edukacja ekologiczna była realizowana w ramach działania 2.4.5 POIiŚ 2014-2020 i dotyczyła szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju. Łącznie w formie dotacji dofinansowano 33 projekty.

Projekty z zakresu szeroko rozumianej edukacji ekologicznej, w tym gospodarki odpadami są realizowane w ramach krajowego Programu *edukacji ekologicznej*. Projekty są dofinansowane w formie dotacji (do 100% dofinansowania dla parków narodowych, do 90% dla organizacji pożytku publicznego oraz 70% dla pozostałych podmiotów).

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są JST, administracja publiczna oraz organizacje pożytku publicznego, które nie posiadają lub posiadają ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- pośrednio - ograniczanie presji na gleby;
- pośrednio - minimalizację ilości odpadów kierowanych do składowania;
- wzrost świadomości ekologicznej ludności, a tym samym zwiększenie ilości odpadów poddanych recyklingowi;

4. SPRZYJANIE BIORÓŻNORODNOŚCI I ROZWOJOWI ZIELONEJ INFRASTRUKTURY W ŚRODOWISKU MIEJSKIM ORAZ ZMNIEJSZANIE ZANIECZYSZCZENIA

4.1. CZYNNA OCHRONA NA TERENACH CHRONIONYCH WYNIKAJĄCA Z PLANÓW ZADAŃ OCHRONNYCH LUB PLANÓW OCHRONY ORAZ PROGRAMÓW OCHRONY GATUNKÓW

TYPY PROJEKTÓW	czynna ochrona na terenach chronionych wynikająca z planów zadań ochronnych lub planów ochrony oraz programów ochrony gatunków
TYP BENEFICJENTA	RDOŚ, GDOŚ, parki narodowe, PGL LP, JST, jednostki badawcze,

	pozarządowe organizacje ekologiczne
Rekomendowana forma wsparcia	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów z tytułu realizacji projektu. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Czynna ochrona na terenach chronionych wynikających z planów zadań ochronnych była realizowana w ramach działania 2.4 POIiŚ 2014-2020 Typ 1. Projekty finansowane były w formie **dotacji do 85% kosztów kwalifikowanych**.

Projekty te są również finansowane ze środków krajowych z Programu Priorytetowego *Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej*. Na realizację projektu beneficjenci mogą otrzymać dofinansowane w formie dotacji do 100% kosztów kwalifikowanych oraz do 100% kosztów kwalifikowanych w postaci pożyczki na zachowanie płynności finansowej lub przygotowanie dokumentów planistycznych.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Realizacja projektów będzie miała istotny wpływ na wypełnienie zobowiązań akcesyjnych w obszarze ochrony przyrody, wynikających z *dyrektywy 92/43/EWG* w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywa siedliskowa) oraz *dyrektywy 2009/147/WE* w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia). W myśl ww. dyrektyw każdy kraj członkowski UE ma obowiązek Zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach dyrektyw warunki sprzyjające ochronie lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów będą JST, administracja publiczna (w tym RDOŚ, GDOŚ, parki narodowe) oraz pozarządowe organizacje ekologiczne, które mają ograniczone możliwości zaciągania zobowiązań na realizację projektów unijnych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- efektywne korzystanie z różnorodności biologicznej;
- ochrona, utrzymanie i odtworzenie różnorodności biologicznej;
- pochłanianie gazów cieplarnianych;
- poprawa jakości środowiska naturalnego projekty przyczyniają się także do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców, jak również zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej, rekreacyjnej, turystycznej.

4.2. MONITORING PRZYRODNICZY

TYPY PROJEKTÓW	monitoring przyrodniczy
TYP BENEFICJENTA	administracja publiczna (RDOŚ, GDOŚ, parki narodowe, PGL LP, GIOŚ) ,
Rekomendowana forma wsparcia	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów z tytułu realizacji projektu. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty z zakresu *monitoringu przyrodniczego* mogły być finansowane z działania 2.4. *POliŚ 2014-2020 TYP 3* oraz z programu Priorytetowego *Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej*. Zarówno ze środków unijnych jak i krajowych beneficjenci mogą otrzymać dofinansowane w formie dotacji **do 100% kosztów kwalifikowanych** oraz do 100% kosztów kwalifikowanych w postaci pożyczki na zachowanie płynności finansowej lub przygotowanie dokumentów planistycznych (środki krajowe).

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Realizacja projektów będzie miała istotny wpływ na wypełnienie zobowiązań akcesyjnych w obszarze ochrony przyrody, wynikających z *dyrektywy 92/43/EWG* w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywa siedliskowa) oraz *dyrektywy 2009/147/WE* w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia). W myśl ww. dyrektyw każdy kraj członkowski UE ma obowiązek Zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach dyrektyw warunki sprzyjające ochronie lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów będzie administracja publiczna, która posiada ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- efektywne korzystanie z różnorodności biologicznej;
- ochrona, utrzymanie i odtworzenie różnorodności biologicznej.

4.3. UZUPEŁNIENIE STANU WIEDZY I KONIECZNOŚĆ PROWADZENIA DALSZYCH BADAŃ

TYPY PROJEKTÓW	Uzupełnienie stanu wiedzy i konieczność prowadzenia dalszych badań
TYP BENEFICJENTA	administracja publiczna
Rekomendowana forma wsparcia	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów z tytułu realizacji projektu. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów będzie administracja publiczna, która posiada ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- pośrednio - efektywne korzystanie z różnorodności biologicznej;
- pośrednio - ochrona, utrzymanie i odtworzenie różnorodności biologicznej.

4.4. DZIAŁANIA INFORMACYJNE I ZWIĘKSZAJĄCE WIEDZĘ O SIECI NATURA 2000, EDUKACJA I UDOSTĘPNIENIE TURYSTYCZNE OBSZARÓW

TYPY PROJEKTÓW	działania informacyjne i zwiększające wiedzę o sieci natura 2000, edukacja i udostępnienie turystyczne obszarów
TYP BENEFICJENTA	JST, administracja publiczna
Rekomendowana forma wsparcia	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów, a w przypadku projektów z zakresu udostępniania obszarów turystycznych, gdzie może wystąpić przychód, który jednak nie pokrywa kosztów realizacji przychodów - Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Edukacja ekologiczna była realizowana w ramach działania 2.4.5 POIiŚ 2014-2020 i dotyczyła szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju. Łącznie w formie dotacji dofinansowano 34 projekty.

Projekty z zakresu szeroko rozumianej informacji i zwiększające wiedzę o sieci natura 2000, finansowane są w ramach Programu *edukacji ekologicznej*. Projekty są dofinansowane w formie dotacji (do 100% dofinansowania dla parków narodowych, do 90% dla organizacji pozarządowych oraz 70% dla pozostałych podmiotów).

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są JST oraz administracja publiczna, które nie posiadają lub posiadają ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty informacyjne i zwiększające wiedzę nie generują dochodu, jednak projekty polegające na udostępnianiu turystycznym obszarów, mogą generować przychód np. w postaci biletów wstępu do parku, atrakcji turystycznej, jednak uzyskane przychody nie pozwalają na pokrycie kosztów inwestycji.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- ochrona, utrzymanie i odtworzenie różnorodności biologicznej;
- bardziej efektywne korzystanie z różnorodności biologicznej;
- wzrost świadomości ekologicznej, poprzez poprawę jakości środowiska naturalnego projekty przyczyniają się także do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców, jak również zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej, rekreacyjnej, turystycznej.

4.5. OPRACOWANIE DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH DLA OBSZARÓW CHRONIONYCH

TYPY PROJEKTÓW	<ul style="list-style-type: none"> • plany zadań ochronnych obszarów Natura 2000; • plany ochrony obszarów Natura 2000 i parków narodowych
TYP BENEFICJENTA	RDOŚ, GDOŚ, parki narodowe,
UZASADNIENIE DLA IF	Ze względu na typ beneficjenta, brak dochodów z tytułu realizacji projektu oraz ograniczoną liczbę potencjalnych wnioskodawców, Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Opracowanie dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych finansowane było w ramach działania 2.4.3 POIiŚ 2014-2020. Zrealizowano łącznie 5 projektów.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Realizacja projektów będzie miała istotny wpływ na wypełnienie zobowiązań akcesyjnych w obszarze ochrony przyrody, wynikających z *dyrektywy 92/43/EWG* w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywa siedliskowa) oraz *dyrektywy 2009/147/WE* w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia). W myśl ww. dyrektyw każdy kraj członkowski UE ma obowiązek Zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach dyrektyw warunki sprzyjające ochronie lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są parki narodowe, regionalne dyrekcje ochrony środowiska oraz Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, które nie posiadają ograniczone zdolności w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych, dodatkowo liczba potencjalnych wnioskodawców jest bardzo ograniczona.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

4.6. PROJEKTY NIE GENERUJĄ DOCHODÓW. ZWALCZANIE GATUNKÓW OBCYCH, W TYM INWAZYJNYCH

TYPY PROJEKTÓW	zwalczanie gatunków obcych, w tym inwazyjnych
TYP BENEFICJENTA	GDOŚ, parki narodowe, pozarządowe organizacje ekologiczne, JST

Rekomendowana forma wsparcia	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów z tytułu realizacji projektu. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.
-------------------------------------	--

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty z zakresu *zwalczania gatunków obcych, w tym inwazyjnych* finansowane były w ramach działania 2.4. POIiŚ 2014-2020. Jednym z takich projektów był projekt realizowany przez GDOŚ „*Opracowanie zasad kontroli i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z przeprowadzeniem pilotażowych działań i edukacją społeczną*” wartość projektów 20 mln zł, dofinansowanie 17 mln zł.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów mogą być JST, administracja publiczna oraz pozarządowe organizacje ekologiczne, które nie posiadają lub posiadają ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

4.7. PROJEKTY NIE GENERUJĄ DOCHODÓW. ODTWARZANIE/UDRAŻNIANIE KORYTARZY EKOLOGICZNYCH

TYPY PROJEKTÓW	poprawa łączności funkcjonalnej między siedliskami przyrodniczymi poprzez zniesienie lub ograniczenie barier dla przemieszczania się zwierząt, które tworzy istniejąca infrastruktura oraz zapewnienie warunków do swobodnego przemieszczania się, w szczególności między obszarami chronionymi, w tym obszarami sieci Natura 2000.
TYP BENEFICJENTA	parki narodowe, pozarządowe organizacje ekologiczne, JST, GDOŚ, RDOŚ,
Rekomendowana forma wsparcia	Ze względu na typ beneficjenta oraz brak dochodów z tytułu realizacji projektu. Zespół nie rekomenduje wprowadzenia IF.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

Projekty z zakresu odtwarzania i udrażniania korytarza ekologicznego były realizowane były w ramach działania 2.4. POIiŚ 2014-2020 typ 2 *Zwiększanie drożności korytarzy ekologicznych lądowych i wodnych o zasięgu lokalnym i regionalnym mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej i adaptacji do zmian klimatu.*

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Realizacja projektów będzie miała wpływ na wypełnienie zobowiązań akcesyjnych w obszarze ochrony przyrody, wynikających z *dyrektywy 92/43/EWG* w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywa siedliskowa) oraz *dyrektywy 2009/147/WE* w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia). W myśl ww. dyrektyw każdy kraj członkowski UE ma obowiązek Zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach dyrektyw warunki sprzyjające ochronie lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Beneficjentem projektów są JST, administracja publiczna oraz organizacje pozarządowe, organizacje ekologiczne, które nie posiadają lub posiadają ograniczoną zdolność w zakresie możliwości zaciągania zobowiązań finansowych.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Projekty nie generują dochodów.

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty z zakresu realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- efektywne korzystanie z różnorodności biologicznej;
- ochrona, utrzymanie i odtworzenie różnorodności biologicznej;
- pochłanianie gazów cieplarnianych;
- poprawa jakości środowiska naturalnego projekty przyczyniają się także do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców, jak również zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej, rekreacyjnej, turystycznej.

5. OCHRONA I POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA

5.1. POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I ZMNIEJSZENIE EMISJI PYŁÓW I INNYCH ZANIECZYSZCZEŃ DO ATMOSFERY Z ISTNIEJĄCYCH JEDNORODZINNYCH BUDYNKÓW MIESZKALNYCH ORAZ UNIKNIĘCIE EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA, POCHODZĄCYCH Z NOWO BUDOWANYCH JEDNORODZINNYCH BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

TYPY PROJEKTÓW	poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery z istniejących jednorodzinnych budynków mieszkalnych oraz uniknięcie emisji zanieczyszczeń powietrza, pochodzących z nowo budowanych jednorodzinnych budynków mieszkalnych
TYP BENEFICJENTA	osoby fizyczne będąc właścicielami domów jednorodzinnych
Rekomendowana forma wsparcia	IF rekomendowany dla części beneficjentów, których dochody pozwalają na spłatę zobowiązań. Realizacja projektu generuje oszczędności na wydatkach związanych z ogrzewaniem domu. Z Instrumentów Finansowych należy wyłączyć osoby ubogie energetycznie oraz będące w trudnej sytuacji finansowej.

DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG WDRAŻANIA

W Polsce od września 2018 r. realizowany jest krajowy Program *Czyste Powietrze*, w ramach którego udziela się wsparcia bezzwrotnego oraz pożyczek na poprawę efektywności energetycznej domów jednorodzinnych (1,8 mld zł, z czego 409 mln stanowiły wnioski o pożyczkę z Programu). Do 27 września 2019 podpisano 37 790 umów na kwotę dotacji: 636 ,9 mln zł oraz kwotę pożyczki: 58,3 mln zł. Najwięcej wniosków zostało złożonych przez

najbardziej zamożną grupę tj. taką gdzie dochód na 1 mieszkańca przekraczał 1,6 tys. zł. Wdrażanie Programu *Czyste Powietrze* nie przebieg w tak szybkim tempie jak założono, na co między innymi ma też wpływ nieatrakcyjna dla wielu osób fizycznych pożyczka. Natomiast nasi sąsiedzi (Republika Czeska i Republika Słowacka) realizują wymianę kotłów oraz inne działania w zakresie efektywności energetycznej w formie dotacji ze środków unijnych oraz krajowych.

WYPEŁNIENIE ZAŁOŻEŃ UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Realizacja projektów z zakresu poprawy efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery będzie miała istotny wpływ na realizację dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy, określa mechanizmy przeciwdziałania nadmiernemu zamieszczenia powietrza oraz dyrektywy 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu

MOŻLIWOŚCI FINANSOWE BENEFICJENTA

Osoby fizyczne, podobnie jak i przedsiębiorcy, stanowią największą grupę pożyczko i kredytobiorców. Analizując możliwości inwestycyjne osób fizycznych, należy wziąć pod uwagę **osoby ubogie dochodowo i ubogie energetycznie**. Ubóstwo energetyczne dotyka 12% (4,6 mln) mieszkańców Polski, w blisko 6% Polaków (2,1 mln) to osoby, które są ubogie energetycznie, ale nie dochodowo. Oznacza to, że istnieje spora grupa ludzi, którzy nie mogą zaspokoić swoich potrzeb energetycznych, mimo że znajdują się powyżej progu ubóstwa. Grupą najbardziej dotkniętą są jednak ci, którzy są jednocześnie ubodzy energetycznie i dochodowo – to 2,5 mln osób (6,6%). W przypadku osób fizycznych należy rozgraniczyć możliwość korzystania z dotacyjnego lub niedotacyjnego wsparcia, uwzględniając kryterium dochodowe oraz energetyczne, tak żeby **wsparciem dotacyjnym wesprzeć osoby ubogie dochodowo oraz ubogie energetycznie, w pozostałych przypadkach można rozważyć wsparcie instrumentami finansowymi**.

GENEROWANIE DOCHODÓW ORAZ EWENTUALNIE OSZCZĘDNOŚCI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Termomodernizacja budynku generuje oszczędności, w postaci niższych opłat za ogrzewanie

WAŻNY CEL PUBLICZNY

Projekty realizują ważne cele środowiskowe oraz społeczne, takie jak:

- poprawa jakości powietrza;
- ograniczenie ilości CO₂;
- poprawa efektywności energetycznej;
- poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców, jak również zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej, rekreacyjnej, turystycznej;
- zmniejszenie zachorowalności na choroby związane z górnymi drogami oddechowymi;